

Кізюн Андрій

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КАНОНІЧНИХ ТЕКСТІВ СВЯТОГО ПИСЬМА В ХОРОВИХ ТВОРАХ ВІКТОРІЇ ПОЛЬОВОЇ.

У статті простежується вплив хорових духовних творів Вікторії Польової на формування світогляду людей в дегуманізованому суспільстві, збереження та примноження духовного потенціалу народу; робиться спроба аналізу особливостей стилю та манери письма композиторки на прикладі інтерпретації хорових творів на канонічні тексти Святого Письма.

Ключові слова: духовна хорова музика, духовний аналіз музичного твору, псалмоспіви, творча манера, інтерпретація.

Актуальність розгляду даної теми пов'язана з необхідністю усвідомлення однієї з важливих проблем сьогодення – повороту до духовного збудовування народу в період дегуманізації суспільства через звертання до вічних духовних цінностей, проголошених у Святому Письмі; їх творче осмислення та переживання, як заклик до покаяння і відповідальності перед прийдешніми поколіннями.

Мета роботи – сприяти формуванню в людини здатності до свідомого і ефективного функціонування в умовах глобалізації світових процесів завдяки перевазі духовної складової, сприяти збагаченню самосвідомості народу в історії.

Предметом дослідження є зразки хорових творів В. Польової на канонічні тексти Святого письма у нотному записі та аудіо-відео еквівалентах.

Так як творчість сучасної авторки ще знаходиться в процесі становлення та недостатньо досліджена, серед джерел роботи аналіз інформаційно-біографічних матеріалів, інтерв'ю з періодичних мистецьких інтернет - видань, аудіо та відеозаписів виконання хорових творів, а також результатів наукових дисертаційних досліджень.

Багатющі досягнення української композиторської школи в галузі духовної музики розвивалися протягом століть в творчості представників як «золотої

доби» української музики М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя, представників Перемишльської композиторської школи, так і засновника української класичної музики М. Лисенка, провідних композиторів 19 століття М. Леонтовича, Стеценка та ін.

Духовна музика посідає вагоме місце в творчості українських композиторів, як минулого, так і сучасності. Знаковими в цьому напрямку є творчі постаті митців сьогодення, таких, як М. Скорик, Є. Станкович, Г. Гаврилець, В. Польова, Б. Фроляк, Л. Дичко, О. Козаренко, В. Камінський, М. Шух, О. Щетинський, В. Степурко, І. Щербаков, В. Сильвестров; а також представники творчої молоді С. Зажитько, А. Загайкевич, К. Цепколенко, С. Пілютиков, В. Рунчак та ін. Спільною рисою у творах всіх авторів є гострота відчуття глибини протиріч та конфліктів сучасності, а також потреби людей у гармонії, прагненні до Бога, сакрального, таємничого.

За дослідженнями сучасних вчених, таких як В. Личковах [3], спільними в греків та слов'ян - християн є уявлення про час і простір. Зміни в структурі та змісті канонічних церковних жанрів на сучасному етапі знаходяться в центрі уваги досліджень Н. Александрової, А. Єфіменко, Н. Середи, О. Тищенко, Л. Зайцевої.

До прикладу, в дисертаційному дослідженні Людмили Зайцевої «Онтологічна концепція музики на прикладі світських та духовних жанрів», авторка обґрунтувала, та практично застосувала універсальну модель онтологічного аналізу музичного твору щодо музичних жанрів, зокрема жанрів церковної культури.

Вперше в музикознавчій практиці у дисертаційному дослідженні були представлені поняття і терміни, які є результатом категоріального синтезу філософії, богослов'я і музичної науки, до прикладу, «драматургія синергії» – тип драматургії, який розкриває духовний шлях сходження особистості; «онтодіалог» – процес Богоспілкування на засадах композиційно-драматургічних принципів, який визначає теологічну картину світу. Головним принципом

Богоспівкування вона визначила молитву в її різних проявах, як вияву славлення, прошення, подяки, поклоніння та покаєння. [2].

Цей постулат перегукується із судженнями більшості дослідників про те, що однією з основних особливостей духовної музики є її молитовність, а абсолютна більшість духовних музичних творів становлять молитовне звернення людини до Бога. .

Саме робота з часом і простором, сприйняття звучання хору як сукупного голосу людства вирізняють творчість Вікторії Польової, як однієї з яскравих представниць сучасної української музики. Духовні твори композиторки закликають до суспільної відповідальності за формування майбутнього. В процесі створення музики авторка підкреслює Слово, як носія змісту, що стає частиною свідомості слухача за допомогою віри.

Протягом останніх 20 - ти років В. Польова зверталася до вивчення і втілення в музиці канонічних текстів Святого Письма, створивши близько 40 творів на канонічні тексти різних жанрів. Так, протягом 90 - х з'явилися Літургійні піснеспіви на канонічні тексти "Missal simponi" для дитячого хору та камерного оркестру, камерна кантата "Світе тихий", хор "Тобою радується", "Слово" на текст Семеона Нового Богослова, триптихи "Приношення Пярту", "Заповіді блаженства".

Хоча твори написані на канонічні тексти вони виконуються, за задумом авторки, у світському концертному середовищі. За словами авторки «Моя музика для хору написана особливим чином, вона вся є моїм особистим проживанням, освоєнням простору молитви. Музика може брати на себе місію залучення до Бога. ..вона «кличе» слухача.

Участь у процесі богослужіння вимагає від музики самоусунення, повної відсутності авторства. Така музика не повинна підмінити собою літургійну дію. А є інший тип духовної музики, яка не претендує на храмове служіння, але має якнайглибший літургійний внутрішній

текст»[5].

Протягом десятиліття (2000-2009р.р.) з'являються твори в яких авторка демонструє поступове розгортання від таємничого непізнаного до особистісного досвіду буття. Це хорові твори "Псалом Давидів 50", "Вірую" та "Пресвятій Трійці", 2 цикли "Світлі піснеспіви", "Простопеніє". Переможниця багатьох знаних конкурсів різних рівнів Вікторія Валеріївна стала лауреатом 1 премії конкурсу «Псалми Третього Тисячоліття» (2001).

Власні висловлювання авторки у інтерв'ю та особистому листуванні, дозволяють привідкрити таємницю творчого процесу композиторки, простежити віддзеркалення авторського бачення у варіантах виконавської та слухачької інтерпретації духовних творів на канонічні тексти.

Найхарактернішою особливістю твору "Псалом Давидів 50" на канонічний текст для солістів та мішаного хору, є глобалізація духовних переживань багатьох поколінь. Характерним для духовного твору є, до прикладу, прийом «cantus firmus», що символізує вічну незмінність звучання Слова Божого, як основи всього, та наявність 3-х тематичних мотивів з єдиним ядром, що сприймаються, як символ єдності Святої Трійці.

Розкриття національної сутності твору в опорі на інтонації та ритмоформули слов'янського фольклору, застосування манери хорового співу а сарелла, музичної мови давніх епох такі як монодійну речетитація, плачовість, антифони, лінійне сполучень темброво - фактурних пластів, виражені засобами модерної техніки 20-21 століття.

До вашої уваги фрагменти відеофільму на основі твору "Псалом 50" (композитор Вікторія Польова, режисер Олександр Дірдовський) .

Залучення елементів синтезу мистецтв, певна театралізація, зоровий аспект сприйняття дозволяють посилити емпатичне вживання в зміст духовного твору, як одну з творчих функцій особистості, ототожнити себе

з як з духовно - музичним посилом автора, так і з переживаннями виконавців.

Відомості про історію створення широковідомого хору «Вірую» повідомлені у особистому листуванні, подаємо із уст самої авторки: «Так сложилось, что я показала это произведение коллегам и их реакция была весьма негативной. Тогда эта музыка показалась им слишком усложнённой и описательной. И, хорошо ли это, плохо ли, но я впала в отчаяние и сожгла партитуру. Через много лет, кажется в 2006 году, ко мне обратился Богдан Плиш и попросил написать двуххорную композицию. Тогда я вспомнила про свой загубленный хор и восстановила его по памяти».

Роздумуючи над поверненням до нового життя твору, пані Вікторія додає безцінні для розуміння сутності її стилю слова: «в этом хоре впервые обозначилась графика нисхождения - восхождения, которая потом легла в основу таких моих произведений как "50-й псалом", "Белое погребение", "Ноль" и других моих главных работ. Нисхождение Духа для воплощения, распятия и погребения, восхождение Сына для воскресения, выведения нас из ада и возвращения к Отцу. Собственно, эта логика Никейского символа веры во многом стала основой для другой музыки. Но впервые - именно через "Верую"».

Хор "Вірую" був виконаний як частина мистецької акції "З нами Бог", присвяченої Дню Хрещення Київської Русі та 1025 - річчя успіння святого князя Володимира. Ідея нерозривного розвитку духовності та державності в історії українського народу була продемонстрована у драматургії концерту на Михайлівській площі .

Такі особливості музичної мови як вільне розшарування мелодичної лінії, стрічкового голосоведення, природне утворення кластерів у звуковому потоці; просторовість, сонорність, поліпластовість та елементи політональності, обертонові хвилі, регістрова свобода сприяють формуванню живого звукового поля. Цікавим художньо - виконавським

аспектом хорових творів Польвої є розстановка хору у формі віяла з метою досягнення певних акустичних ефектів.

В цих творах виявилось властиве для творчої манери Вікторії Польвої відчуття архітектоніки духовного твору, його "храмовості", неповторної атмосферності.

За свідченням Вікторії Польвої в її творах є тенденція проспівування часу, в інтерв'ю програмі "Арт-форум" та виданню "День", композиторка висловила так: "Время пропеваается, через пение возможно осознание важнейших вещей, я не говорящий а поющий композитор. Псалмопение- это то чем я занимаюсь. Нужно любить и верить. Вера - это знание при помощи любви. "

Висновки. Усвідомлюючи, що твір композитора як художня картина світу, є творчим посилом, який буде розгортатися в процесі функціонування від одного варіанту виконання й сприймання до іншого завдяки множинності його інтерпретацій, авторка припускає діалог між композитором і виконавцем на початковому етапі вживання у твір, який насправді вважає безкінечним за своєю сутністю.

Вікторія Польова неодноразово підкреслювала, що прагне в своїх творах вийти за межі простору і часу, звертаючись до «вічних» та все ж актуальних для кожного покоління тем. Таким чином, авторське бачення канонічних текстів через закономірності засобів музичної виразності духовних творів Вікторії Польвої відображає особливий етап християнського світогляду в музиці та виражає ідею соборності людей.

Завдяки творчій співпраці кращих хорових колективів України та світу щоразу відкриваються нові й нові грані сакрального змісту творів, що через їх художній неповторність та катарсичний вплив на слухачів стали невід'ємною частиною сучасного музичного простору, виявляючи соціально - естетичну потребу сучасників.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Жукова Н.А. Культурно - історична інтерпретація в музиці: до постановки проблеми// Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: Зб. наук. пр. – К., 2000. – Вип. IV – V, ч.1. – С.176-184.
2. Зайцева Л.А. «Онтологічна концепція музики: на прикладі світських та духовних жанрів». Автореф. дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / Л.А. Зайцева; Харк. держ. акад. культури. — Х., 2004. — 20 с. — укр. комітет України, Чернігівське Слов'янське братство." - Чернігів, 2010. - 144 с.
3. Корыхалова Н. Интерпретация музыки: теоретические проблемы музыкального исполнительства и критический анализ их разработки в современной буржуазной эстетике / Н. Корыхалова. – Л. : Музыка, 1979. – 208 с.
4. Личкова В.А. Слов'янський Sacrit - скарбниця Європи : наукові та публіцистичні праці із славістики, україністики, культурологічної регіоніки: X Всеслов'янському з'їзду в Києві присвячується / В. А. Личковах ; Слов'янський
5. Майерс Д. Соціальна психологія. - С-Пб.: «Питер», 2000. - . с.585 – 631.
6. Маценко Ж. М. Духовність: феномен психології та об'єкт виховання. К., Освіта України, 2010. - 100с.
7. Вікторія Польова, композиторка. Газета «День», 22.11.2012 [Електронний ресурс].Режим доступу : <http://mentm-r.co.ua/mr/mr.nsf/0/57BD4FA0EE4ECED5C2257ABE00744C53>.
8. Польова Вікторія Валеріївна. Вікіпедія.[Електронний ресурс].- .Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0>
9. Психологія. З викладом основ психології релігії. Під ред. Ю. Макселона . - Львів, «Свічадо», 1998.

Кизюн Андрей. Интерпретация канонических текстов Святого Письма в хоровых духовных произведениях Виктории Полевой. Научный руководитель преподаватель-методист Беляева Т.А. Хмельницькое музыкальное училище им. В.И. Зарембы. В статье прослеживается влияние хоровых духовных произведений современных украинских композиторов, в том числе, Виктории Полевой, на формирование мировоззрения людей в дегуманизованном обществе, сохранение и умножение духовного потенциала народа; делается попытка анализа особенностей стиля и манеры письма композитора на примере интерпретации хоровых произведений на канонические тексты Святого Письма.

Ключевые слова: духовная хоровая музыка, духовный анализ музыкального произведения, псалмопение, творческая манера, интерпретация.

Kizyun Andrey. Interpretation of initial texts of the Sacred Letter in choral spiritual works of Victoria Poleva. Research supervisor head teacher Belyaeva of T. A. Hmel'nitskoye musical school of V. I. Zaremby. The article shows the influence of the choral spiritual works of contemporary Ukrainian composers, including Viktoria Polevaya, on the people's formation of the world outlook in a dehumanized society, preservation and multiplication of the social spiritual potential; there was made an attempt to analyze the features of the composer's style and manner of writing on the example of choral works interpretation with the canonical texts of the Holy Letter.

Key words: spiritual choral music, spiritual analysis of a musical work, psalmopenie, creative manner, interpretation.